

**Ενότητα. Μεθοδολογικά ζητήματα διδασκαλίας της ξένης λογοτεχνίας από
μετάφραση
Κείμενα για το Ανθολόγιο Νεότερης Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας**

8. Δημήτρης Κόκορης, "[Για το Ανθολόγιο της Νεότερης Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας]", εφημ. *Κυριακάτικη Αυγή*, 25 Ιουλ. 1999, σ. 28.

Κείμενο

Το κείμενο της κ. Πηνελόπης Τζιώκα - Ευαγγέλου (*Κυριακάτικη Αυγή*, 18.7.1999) διέπεται από εσωτερική λογική μόνον ως προς το ζήτημα το οποίο στον υπότιτλό του επικαλείται: Πορίσματα από μια διδακτική εφαρμογή. Παρόλο που η κ. Τζιώκα - Ευαγγέλου σημειώνει αφηρητικά ότι το κείμενό της "θα μπορούσε να διαβαστεί ως σχολιασμός του κειμένου της κ. Βενετίας Αποστολίδου", ασχολείται με τη μισή τοποθέτηση της κ. Βενετίας Αποστολίδου (*Κυριακάτικη Αυγή*, 4.4.1999) και αυτό μόνο στην πρώτη παράγραφο του κειμένου της, παρακάμπτοντας το πρώτο μέρος της συγκεκριμένης τοποθέτησης (*Κυριακάτικη Αυγή*, 21.3.1999).

Με τα παραπάνω ως δεδομένα, θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

α) Η κριτική της Βενετίας Αποστολίδου δεν είναι "εντελώς αρνητική", αλλά εστιάζεται στα κατά τη γνώμη της "αδύνατα σημεία" και του βιβλίου αλλά και του εκπαιδευτικού μηχανισμού στον οποίο αυτό αναγκαστικά εντάχθηκε. Με αυτόν τον τρόπο, χωρίς να δίνεται έμφαση σε θετικές ή και υμνητικές διατυπώσεις (οι οποίες άλλωστε έδωσαν και τον κύριο τόνο στα σχετικά δημοσιεύματα του Τύπου), ωφελούνται ουσιαστικότερα και οι συνάδελφοι - διδάσκοντες και οι μαθητές, αλλά και οι δημιουργοί του ανθολογίου Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία: Ιστορία και Κείμενα.

β) Ο υποκειμενισμός για τον οποίο κατηγορεί η κ. Τζιώκα - Ευαγγέλου τη Βενετία Αποστολίδου- ενυπάρχει στη ρίζα κάθε κριτικής προσέγγισης. Δεν είναι ούτε κακός ούτε καλός· είναι απλώς αναπόφευκτος.

γ) Η απαξίωση ενός ανθρώπου σαν θεωρητικού και μόνο, απέχοντος από τη σχολική πράξη, παραβιάζει τα δημοκρατικά στοιχειώδη ως προς τη δημοσιοποίηση απόψεων, αλλά είναι και αστήρικτη: ο δάσκαλος χωρίς θεωρητική γνώση παραμένει ελλιπέστατος ως προς την πραγμάτωση της αποστολής του και πρέπει επιτέλους να ξεπεραστεί το στερεότυπο, στα όρια του οποίου η ιδιότητα του μάχιμου εκπαιδευτικού, "του σφυρηλατημένου στο καμίνι της τάξης", εξαγιάζει τα πάντα. Επί χρόνια αυτό κυριάρχησε και το πού οδήγησε είναι τοις πάσι γνωστό. Επιπροσθέτως: Όπως οφείλουν να γνωρίζουν οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ (από συνέδρια και ποικίλα δημοσιεύματα), η Βενετία Αποστολίδου έχει και συνεισφορά ως προς τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, όντας μέλος ερευνητικής - επιστημονικής ομάδας, η οποία ασχολείται με το συγκεκριμένο θέμα. Η ύπαρξη, η στοχοθεσία και οι κατευθύνσεις δουλειάς της ομάδας είναι γνωστές ήδη από το 1995 (*Σύγχρονα θέματα*, 1995, τχ. 57, σσ. 78-85).

δ) Δεν είναι κακό η διατύπωση γνώμης να μην "βασίζεται σε έρευνα", αλλά δεν είναι ορθό να κατηγορούμε γι' αυτό τον άλλον, όταν η δική μας προσέγγιση χαρακτηρίζεται από έλλειψη έρευνας. Η κ. Τζιώκα - Ευαγγέλου βασίστηκε μόνο στην προσωπική της εμπειρία (αυτό, βέβαια, είναι θεμιτό, αλλά δεν αποτελεί "έρευνα"), όμως η διάνοιξη του ορίζοντα, ώστε να προσεγγιστούν γενικότερες συνισταμένες, δεν

θα ήταν άσκοπη: Το μάθημα διδάχτηκε σε πολύ λίγα σχολεία (δεν επιλέχτηκε από τους μαθητές και τις μαθήτριες), ενώ το ακρωτηρίασε η εξεταστική λογική (διδασκεία και εξεταστέα ύλη).

Σχολιάζοντας ορισμένα σημεία της κύριας τοποθέτησης της κ. Τζιώκα -Ευαγγέλου, θα μπορούσαμε να επισημάνουμε:

Την απόλυτη διατύπωση ότι "το μάθημα και το βιβλίο αποτελούν την πρώτη ουσιαστικά φυγόκεντρη κίνηση στη διδασκαλία της λογοτεχνίας για το ελληνικό σχολείο". Επ' αυτού θα μπορούσε κανείς να διαβάσει και το κείμενο του Νάσου Βαγενά (βασικός συντελεστής του ανθολογίου) στην εφημερίδα *Το Βήμα* (13.9.1998). Πώς εκλαμβάνεται θετικά ότι το μάθημα είναι επιλογής; Το θέμα δεν είναι όμως τι κάνουμε με τους "λίγους και εκλεκτούς", αλλά με τους πολλούς, ορισμένοι εκ των οποίων -για τους γνωστούς πλέον λόγους- αποκόπτονται πρόωρα από το σχολείο. Ειρήσθω εν παρόδω, ο Νάσος Βαγενάς (ό.π.) έχει τη γνώμη ότι το μάθημα "πρέπει να καθιερωθεί ως υποχρεωτικό".

Το πρώτο τελικό συμπέρασμα της κ. Τζιώκα - Ευαγγέλου ("Η εισαγωγή του μαθήματος (...) πρέπει να μας οδηγήσει στην εισαγωγή μαθήματος και για την παγκόσμια λογοτεχνία") συνδέεται-χωρίς να συμπίπτει-με μια βασική θέση της Βενετίας Αποστολίδου (*Κυριακάτικη Αυγή*, 21.3.1999), θέση που θα μπορούσε να συζητηθεί και με αφορμή το παράρτημα του ανθολογίου, στα όρια της οποίας προτείνεται η σταδιακή ένταξη στα μαθήματα της λογοτεχνίας και η μελέτη ξένων έργων από μετάφραση, σε συνάφεια με τα έργα της εθνικής λογοτεχνίας.

Η όλη οργάνωση του μαθήματος, που προτείνει η κ. Τζιώκα - Ευαγγέλου, μας βρίσκει φυσικά σύμφωνους, αλλά πρόκειται για πρακτική που αφορά μια λειτουργική και δημιουργική επαφή των παιδιών και του δάσκαλου με τα λογοτεχνικά κείμενα γενικά δεν είναι απλώς μια διαδικασία περιορισμένη σε ένα μάθημα επιλογής για τη Β' Λυκείου.

Επειδή ο κίνδυνος παρανόησης δεν εκλείπει, θα τελειώναμε σημειώνοντας ότι, αν αναγκαζόμασταν με μια λέξη -απλουστευτική μέσα στη γενικότητά της- να δηλώσουμε αρνητικά ή θετικά διακείμενοι προς το μάθημα και το βιβλίο, θα δηλώναμε: θετικά. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να περιοριζόμαστε σε υμνολογίες και προσωπικά μόνο παραδείγματα. Ο διάλογος βοηθά, αλλά και η σύνδεση με τη γενικότερη εκπαιδευτική και κοινωνική πραγματικότητα επιβάλλεται.